



ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
29 серпня 2025 року, протокол № 1

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК
29 серпня 2025 року
м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ОСНОВИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 035 Філологія
спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно, перша – англійська)
галузі знань 03 Гуманітарні науки

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри мовознавства
кандидатка педагогічних наук, доцентка
«26» серпня 2025 року

_____ Ольга РЕМБАЧ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри мовознавства
«26» серпня 2025 року, протокол № 1

Завідувачка кафедри, докторка педагогічних
наук, професорка
«26» серпня 2025 року

_____ Ольга НАГОРНА

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
«26» серпня 2025 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
«27» серпня 2025 року, протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка
«27» серпня 2025 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 4
2. Заплановані результати навчання	– 5
3. Програма навчальної дисципліни	– 7
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 12
4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 12
4.2. Аудиторні заняття	– 13
4.3. Самостійна робота студентів	– 13
5. Методи навчання та контролю	– 13
6. Схема нарахування балів	– 15
7. Рекомендовані джерела	– 15
7.1. Основні джерела	– 15
7.2. Допоміжні джерела	– 16
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 17

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	03 Гуманітарні науки
2.	Код і назва спеціальності	–	035 Філологія
3.	Назва спеціалізації	–	035.041 Германські мови та література (переклад включно, перша – англійська)
4.	Назва дисципліни	–	Основи міжкультурної комунікації
5.	Тип дисципліни	–	вибіркова
6.	Код дисципліни	–	ВК 2
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–	перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	бакалавр
9.	Курс / рік навчання	–	другий
10.	Семестр	–	3
11.	Обсяг вивчення дисципліни:		
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	3 / 90
	2) денна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	36
	% від загального обсягу	–	40%
	лекційні заняття (годин)	–	18
	% від обсягу аудиторних годин	–	50%
	практичні заняття (годин)	–	18
	% від обсягу аудиторних годин	–	50%
	самостійна робота (годин)	–	54
	% від загального обсягу	–	60%
	тижневих годин:		
	аудиторних занять	–	2
	самостійної роботи	–	3
	3) заочна форма навчання:		непередбачена
	аудиторні заняття (годин)	–	
	% від загального обсягу	–	
	лекційні заняття (годин)	–	
	% від обсягу аудиторних годин	–	
	семінарські заняття (годин)	–	
	% від обсягу аудиторних годин	–	
	самостійна робота (годин)	–	
	% від загального обсягу	–	
	тижневих годин:		
	аудиторних занять	–	
	самостійної роботи	–	
12.	Форма семестрового контролю	–	залік
13.	Місце дисципліни в логічній схемі:		
	1) попередні дисципліни	–	ОК 1 Вступ до мовознавства ОК 3 Основи наукових досліджень та академічна доброчесність ОК 4 Українська мова за професійним спрямуванням ОК 13 Практичний курс основної іноземної мови ОК 14 Література англійськомовних країн ОК 6 Історія української культури та

		державності
		ОК 8 Основи теорії мовної комунікації
		ОК 15 Практичний курс другої іноземної мови
		ОК 16 Література німецькомовних країн
2) супутні дисципліни	–	ОК 1 Практичний курс основної іноземної мови
		ОК 17 Лінгвокраїнознавство англомовних країн
		ОК 18 Історія основної іноземної мови
3) наступні дисципліни	–	ОК 12 Філософія
		ОК 13 Практичний курс основної іноземної мови
		ОК 15 Практичний курс другої іноземної мови
		ОК 19 Лінгвокраїнознавство німецькомовних країн
		ОК 20 Лексикологія
14. Мова вивчення дисципліни	–	Англійська / українська

2. Заплановані результати навчання

<p>Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни</p>	<p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.</p> <p>ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземними мовами.</p> <p>ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>Фахові компетентності:</p> <p>ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.</p> <p>ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.</p> <p>ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.</p> <p>ФК 9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами.</p> <p>ФК 12. Здатність до організації ділової комунікації.</p>
---	--

<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПР 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземними мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.</p> <p>ПР 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.</p> <p>ПР 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.</p> <p>ПР 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.</p> <p>ПР 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.</p> <p>ПР 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами.</p> <p>ПР 19. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.</p>
---	---

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	Мати узагальнені знання про основні поняття міжкультурної комунікації, зокрема культуру, комунікацію, міжкультурну взаємодію, культурну ідентичність, стереотипи, культурні універсалії та культурну специфіку.
1.2)	Усвідомлювати типології культур та їхній вплив на комунікативну поведінку.
1.3)	Мати узагальнені знання про основні вербальні та невербальні засоби міжкультурної комунікації, стандарти мовленнєвої та невербальної поведінки в різних культурах.
1.4)	Усвідомлювати ключові проблеми міжкультурної комунікації: комунікативні бар'єри, культурний шок, акультурацію, культурну адаптацію та способи їх подолання.
1.5)	Мати знання про моделі та стратегії освоєння чужої культури (зокрема модель М. Беннета), форми акультурації та їхній вплив на міжкультурну взаємодію.
1.6)	Усвідомлювати практичне значення знань міжкультурної комунікації для професійної діяльності перекладача, викладача іноземних мов, міжнародного співробітництва та ефективної міжкультурної взаємодії.
2. Розуміння	
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	Розуміти сутність міжкультурної комунікації та основні категорії, включно з культурною ідентичністю, культурними універсаліями та культурною специфікою.
2.2)	Уміти інтерпретувати типології культур та оцінювати вплив культурних відмінностей на вербальну і невербальну комунікацію.
2.3)	Усвідомлювати природи комунікативних бар'єрів, культурного шоку та процесів акультурації і культурної адаптації, а також пояснювати їхні наслідки для міжкультурної взаємодії.
2.4)	Вміти інтерпретувати моделі та стратегії освоєння чужої культури (зокрема модель М. Беннета) та усвідомлено оцінювати їхнє практичне застосування у міжкультурній комунікації.
2.5)	Усвідомлювати значення міжкультурної компетентності, розвитку толерантності та чутливості до культурних відмінностей для професійної діяльності перекладача, викладача іноземних мов і фахівця з міжнародного спілкування.
3. Застосування знань	
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>	
3.1)	Вміти застосовувати знання основних категорій міжкультурної комунікації для аналізу вербальних та невербальних аспектів спілкування в різних культурних контекстах.
3.2)	Вміти використовувати типології культур та знання про культурні відмінності для прогнозування можливих комунікативних бар'єрів і непорозумінь.
3.3)	Застосовувати знання про процеси акультурації, культурної адаптації та культурного шоку для ефективного вирішення міжкультурних комунікаційних завдань.
3.4)	Використовувати моделі та стратегії освоєння чужої культури для побудови міжкультурно адекватної поведінки у професійних і соціальних ситуаціях.
3.5)	Застосовувати знання про міжкультурну компетентність, толерантність і чутливість до культурних відмінностей для успішної міжкультурної взаємодії, перекладу та викладання іноземних мов.
4. Аналіз	
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>	

4.1) Розбивати інформацію про міжкультурну комунікацію на складові компоненти, виділяти ключові поняття, категорії та їхні взаємозв'язки.
4.2) Аналізувати вербальні та невербальні засоби комунікації у різних культурах, оцінювати їхню ефективність і відповідність комунікативним стандартам.
4.3) Виявляти комунікативні бар'єри, культурні непорозуміння та стереотипи, оцінювати їхній вплив на міжкультурну взаємодію.
4.4) Порівнювати моделі та стратегії освоєння чужої культури, процеси акультурації та культурної адаптації, визначати їхні переваги і ризики в конкретних комунікативних ситуаціях.
4.5) Оцінювати значимість отриманих даних і спостережень для формування міжкультурної компетентності та практичної здатності до ефективного спілкування з представниками інших культур.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) Поєднувати знання про типи культур, культурні універсалії та специфіку для формування цілісного розуміння міжкультурної комунікації.
5.2) Інтегрувати знання про вербальні та невербальні засоби спілкування, комунікативні бар'єри та стратегії акультурації для ефективного вирішення міжкультурних комунікаційних завдань.
5.3) Об'єднувати інформацію про культурний шок, культурну адаптацію та моделі засвоєння чужої культури для побудови нових системних підходів до міжкультурної взаємодії.
5.4) Синтезувати отримані знання та досвід для розвитку міжкультурної компетентності та створення власних стратегій ефективної взаємодії з представниками різних культур.
5.5) Формувати нові цілісні концепції та практичні рекомендації для професійної діяльності перекладача, викладача іноземних мов та фахівця з міжнародного спілкування.
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) Вміти критично аналізувати вплив вербальних та невербальних засобів комунікації на ефективність взаємодії представників різних культур.
6.2) Оцінювати ефективність стратегій акультурації, культурної адаптації та моделі засвоєння чужої культури (зокрема моделі М. Беннета) у конкретних професійних і соціальних ситуаціях.
6.3) Уміти визначати значущість знань про типи культур, культурні універсалії та культурну специфіку для досягнення конкретних цілей міжкультурної комунікації.
6.4) Встановлювати зв'язок теоретичних знань із практичними вміннями та навичками в умовах професійних і міжкультурних ситуацій.
6.5) Вміти розпізнавати та усвідомлювати роль міжкультурної компетентності, толерантності та чутливості до культурних відмінностей у професійній діяльності перекладача, викладача іноземних мов та фахівця з міжнародного спілкування.
6.6.) Вміти робити обґрунтовані висновки щодо важливості отриманих знань для практичного застосування та прогнозувати наслідки різних стратегій міжкультурної взаємодії.
6.7.) Вміти порівнювати та зіставляти альтернативні підходи до вирішення міжкультурних комунікаційних задач, обираючи найбільш адекватний для конкретної ситуації.
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) Створювати власні концепції міжкультурної взаємодії на основі інтеграції знань про різні типи культур, культурні універсалії та специфіку.
7.2) Розробляти нові стратегії подолання комунікативних бар'єрів і культурного шоку в конкретних професійних та соціальних ситуаціях.

7.3)	Генерувати творчі рішення для адаптації вербальних і невербальних засобів комунікації до різних культурних контекстів.
7.4)	Створювати методичні або практичні рекомендації для розвитку міжкультурної компетентності, толерантності та чутливості до культурних відмінностей.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Intercultural communication as a science, its formation and development / Міжкультурна комунікація як наука, її становлення і розвиток

Міжкультурна комунікація як наукова та навчальна дисципліна: поняття, об'єкт, предмет, мета та завдання. Міжкультурна комунікація як міждисциплінарна галузь знання. Передумови виникнення міжкультурної комунікації та основні етапи її становлення і розвитку у XX–XXI століттях.

Теоретичні засади міжкультурної комунікації. Основні підходи та напрями дослідження міжкультурної комунікації (комунікативний, культурологічний, соціолінгвістичний, психологічний). Ключові поняття міжкультурної комунікації: культура, комунікація, міжкультурна взаємодія, культурна ідентичність, культурні відмінності, стереотипи, культурні норми та цінності.

Методи дослідження міжкультурної комунікації: порівняльно-зіставний метод, дискурс-аналіз, контекстуальний аналіз, соціолінгвістичні та психолінгвістичні методи. Застосування методів у вивченні процесів міжкультурної взаємодії.

Проблематика міжкультурної комунікації: культурні бар'єри та комунікативні непорозуміння, розбіжності у цінностях, нормах і моделях поведінки представників різних культур, вплив стереотипів та етноцентризму на міжкультурне спілкування. Поняття культурного шоку та стратегії його подолання.

Міжкультурна комунікація в умовах глобалізації. Англійська мова як засіб міжнародної та міжкультурної комунікації: географія поширення, сучасний статус та функції. Класифікація англомовних країн (Inner Circle, Outer Circle, Expanding Circle).

Мовні, соціальні та культурні різновиди англійської мови в контексті міжкультурної комунікації: діалектна та соціальна варіативність, англійська як лінгва франка, проблеми взаєморозуміння між носіями та неносіями мови.

Практичне значення курсу міжкультурної комунікації для професійної діяльності перекладача, викладача іноземних мов та фахівця з міжнародного спілкування.

Тема 2. Main types of culture. The influence of culture on communicative behavior. Standards of communicative behavior of representatives of different cultures / Основні типи культур. Вплив культури на комунікативну поведінку. Стандарти комунікативної поведінки представників різних культур.

Поняття культури в контексті міжкультурної комунікації. Основні підходи до типології культур. Класифікації культур за різними критеріями: висококонтекстні та низькоконтекстні культури; індивідуалістичні та колективістські культури; культури з низькою та високою дистанцією влади; культури з різною орієнтацією на час (монохронні та поліхронні).

Вплив культурних цінностей, норм і моделей мислення на комунікативну поведінку. Вербальні та невербальні аспекти комунікації в різних культурах. Роль мовленнєвих стратегій, стилів спілкування та прагматичних норм у міжкультурній взаємодії.

Стандарти комунікативної поведінки представників різних культур: правила ввічливості, форми звертання, норми мовленнєвого етикету, особливості ведення діалогу, аргументації та вираження згоди чи незгоди. Культурно зумовлені відмінності у використанні невербальних засобів комунікації (жести, міміка, зоровий контакт, дистанція спілкування).

Комунікативні стереотипи та їх вплив на сприйняття представників інших культур. Міжкультурні непорозуміння та конфлікти, зумовлені відмінностями у стандартах комунікативної поведінки. Шляхи подолання комунікативних бар'єрів та формування міжкультурної компетентності.

Практичне значення вивчення типів культур і стандартів комунікативної поведінки для професійної діяльності у сфері перекладу, викладання іноземних мов, міжнародного співробітництва та міжкультурного спілкування.

Тема 3. Main categories of intercultural communication. Cultural universals and cultural specificity / Основні категорії міжкультурної комунікації. Культурні універсалії та культурна специфіка.

Основні категорії міжкультурної комунікації як наукової дисципліни. Поняття культури, комунікації, міжкультурної взаємодії, культурної ідентичності та культурних відмінностей. Роль цінностей, норм, переконань і моделей поведінки у процесі міжкультурного спілкування.

Культурні універсалії як загальнолюдські елементи культури: базові потреби, соціальні інститути, морально-етичні норми, форми соціальної організації та комунікації. Прояв культурних універсалій у мовленні та комунікативній поведінці представників різних культур.

Культурна специфіка як сукупність національно та культурно зумовлених особливостей сприйняття, мислення і поведінки. Фактори формування культурної специфіки: історичні, соціальні, релігійні, географічні та економічні чинники. Співвідношення універсального й специфічного в міжкультурній комунікації.

Вербальні та невербальні засоби вираження культурних універсалій і культурної специфіки. Прагматичні аспекти міжкультурної комунікації. Вплив культурної специфіки на інтерпретацію повідомлень, комунікативні наміри та стратегії мовленнєвої поведінки.

Проблеми взаєморозуміння в міжкультурній комунікації, зумовлені різним поєднанням універсальних і культурно специфічних елементів. Міжкультурні непорозуміння, стереотипи та культурні бар'єри. Формування здатності до міжкультурної адаптації та толерантного сприйняття культурних відмінностей.

Практичне значення аналізу культурних універсалій і культурної специфіки для ефективної міжкультурної комунікації, перекладацької діяльності, викладання іноземних мов та міжнародної професійної взаємодії.

Тема 4. Communicative aspect of intercultural communication. The essence of verbal communication / Комунікативний аспект міжкультурної комунікації. Сутність вербальної комунікації

Комунікативний аспект міжкультурної комунікації як сукупність мовних і мовленнєвих засобів взаємодії представників різних культур. Поняття вербальної комунікації та її місце в системі міжкультурного спілкування. Основні елементи комунікативного акту: адресант, адресат, повідомлення, код, канал зв'язку, контекст, комунікативний намір.

Мова як засіб вербальної міжкультурної комунікації. Вплив мовної системи та мовленнєвих норм на процес передавання й інтерпретації інформації. Співвідношення мови, мовлення та культури у міжкультурному спілкуванні.

Прагматичні аспекти вербальної комунікації: мовленнєві акти, комунікативні стратегії та тактики, мовленнєва ввічливість, норми та правила вербальної поведінки в різних культурах. Культурно зумовлені відмінності у способах вираження намірів, емоцій, оцінок, згоди та незгоди.

Мовленнєві стилі та жанри в міжкультурній комунікації. Формальне та неформальне спілкування. Усне й писемне мовлення у різних культурних контекстах. Особливості міжкультурної вербальної взаємодії в професійному, академічному та повсякденному спілкуванні.

Комунікативні бар'єри у вербальній міжкультурній комунікації: мовні, прагматичні, соціокультурні. Типові причини непорозуміння та комунікативних збоїв. Шляхи подолання труднощів вербальної міжкультурної комунікації та формування ефективної комунікативної компетентності.

Практичне значення вивчення вербальної комунікації для професійної діяльності у сфері перекладу, викладання іноземних мов, міжнародного спілкування та міжкультурної взаємодії.

Тема 5. The essence of non-verbal communication. Cross-cultural differences in non-verbal communication codes / Сутність невербальної комунікації. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації

Невербальна комунікація як складова міжкультурної взаємодії. Поняття невербальної комунікації, її функції та співвідношення з вербальною комунікацією у процесі спілкування. Роль невербальних засобів у передаванні інформації, емоцій, ставлень і комунікативних намірів.

Основні невербальні коди комунікації. Міжкультурні відмінності у використанні невербальних кодів. Культурно зумовлені особливості інтерпретації жестів, міміки, зорового контакту, дистанції спілкування та часових норм. Потенційні джерела непорозумінь у міжкультурній невербальній комунікації.

Взаємодія вербальних і невербальних засобів у міжкультурному спілкуванні. Узгодженість та суперечність вербальних і невербальних повідомлень. Роль контексту у декодуванні невербальної інформації.

Невербальні комунікативні бар'єри та міжкультурні конфлікти, зумовлені відмінностями невербальних кодів. Стратегії усвідомлення, адаптації та корекції невербальної поведінки у міжкультурній взаємодії.

Практичне значення вивчення невербальної комунікації для професійної діяльності у сфері перекладу, викладання іноземних мов, міжнародного спілкування та ефективної міжкультурної комунікації.

Тема 6. Communication barriers. Concept of stereotype, types of stereotypes, their characteristics / Бар'єри спілкування. Поняття стереотипу, види стереотипів, їх характеристики

Поняття комунікативних бар'єрів у міжкультурній комунікації. Основні види бар'єрів спілкування: мовні, соціокультурні, психологічні, прагматичні, когнітивні та інформаційні. Причини виникнення комунікативних бар'єрів та їх вплив на ефективність міжкультурної взаємодії.

Стереотип як соціально та культурно зумовлене явище у міжкультурній комунікації. Визначення поняття стереотипу, його функції та роль у процесі сприйняття представників інших культур. Позитивні та негативні аспекти стереотипізації.

Класифікація стереотипів: культурні, етнічні, національні, мовні, соціальні, професійні, гендерні. Характерні ознаки стереотипів: спрощеність, стійкість, емоційна забарвленість, узагальненість та нормативність.

Вплив стереотипів на комунікативну поведінку та міжкультурне спілкування. Стереотипи як чинник виникнення упереджень, дискримінації та міжкультурних конфліктів. Зв'язок стереотипів з етноцентризмом та культурною ідентичністю.

Шляхи подолання комунікативних бар'єрів і негативного впливу стереотипів: розвиток міжкультурної чутливості, критичного мислення, толерантності та комунікативної компетентності. Формування навичок ефективної міжкультурної взаємодії.

Практичне значення вивчення комунікативних бар'єрів і стереотипів для професійної діяльності у сфері перекладу, викладання іноземних мов та міжнародного спілкування.

Тема 7. The problem of perception in intercultural communication. Examples of cultural differences / Проблема сприйняття в міжкультурній комунікації. Приклади культурних відмінностей

Поняття сприйняття в міжкультурній комунікації. Роль перцептивних процесів у формуванні уявлень про представників інших культур. Сприйняття як когнітивний і соціокультурний процес. Взаємозв'язок сприйняття, інтерпретації та оцінювання у міжкультурному спілкуванні.

Культурна зумовленість сприйняття. Вплив культурних цінностей, норм, досвіду та соціалізації на процеси сприйняття й інтерпретації інформації. Поняття культурних фільтрів та культурних схем.

Механізми спотворення сприйняття у міжкультурній комунікації: селективне сприйняття, узагальнення, атрибуція, ефект першого враження, роль стереотипів і упереджень. Причини помилкових інтерпретацій поведінки представників інших культур.

Культурні відмінності у сприйнятті часу, простору, влади, соціальних ролей, емоцій та комунікативної поведінки.

Наслідки перцептивних розбіжностей для міжкультурної взаємодії: комунікативні непорозуміння, конфлікти та бар'єри спілкування. Стратегії розвитку перцептивної чутливості, емпатії та здатності до корекції власних інтерпретацій.

Практичне значення вивчення проблеми сприйняття для формування міжкультурної компетентності, ефективної професійної комунікації, перекладацької діяльності та міжнародної взаємодії.

Тема 8. Acculturation as a process of mastering a foreign culture. Basic forms (strategies) of acculturation / Акультурація як процес освоєння чужої культури. Основні форми (стратегії) акультурації

Акультурація як процес засвоєння та інтеграції елементів іншої культури індивідом або групою. Поняття акультурації у міжкультурній комунікації та культурній психології. Механізми та фактори, що впливають на процес освоєння чужої культури (соціальні, культурні, психологічні, мовні).

Основні форми та стратегії акультурації: інтеграція, асиміляція, сепарація (відчуження), маргіналізація. Характеристика кожної стратегії, її переваги та ризики для ефективної міжкультурної адаптації.

Взаємозв'язок акультурації з міжкультурною комунікативною компетентністю, культурною чутливістю та здатністю до адаптації. Вплив індивідуальних і групових стратегій акультурації на сприйняття та взаємодію з представниками інших культур.

Приклади прояву акультурації в різних соціокультурних контекстах: навчання, робота, міжнародне спілкування, еміграція. Типові проблеми та труднощі, що виникають під час освоєння чужої культури, та шляхи їх подолання.

Практичне значення вивчення процесу акультурації для формування міжкультурної компетентності, підготовки фахівців у міжнародній сфері, перекладацькій діяльності та міжкультурному спілкуванні.

Тема 9. Cultural adaptation. Culture shock. M. Bennett's model of assimilation of "foreign" culture. Cultural identity / Культурна адаптація. Культурний шок. Модель засвоєння «чужої» культури М. Беннета. Культурна ідентичність

Культурна адаптація як процес пристосування індивіда до нових культурних умов. Мета, принципи та чинники успішної культурної адаптації в міжкультурному середовищі. Вплив соціальних, психологічних та культурних факторів на процес адаптації.

Культурний шок: визначення, причини виникнення, стадії та типові прояви. Психологічні та комунікативні труднощі, з якими стикається індивід у процесі адаптації до чужої культури.

Модель засвоєння «чужої» культури М. Беннета: шість стадій розвитку міжкультурної компетентності та сприйняття іншої культури (від заперечення до інтеграції). Практичне застосування моделі для аналізу процесів міжкультурної взаємодії та розвитку толерантності.

Культурна ідентичність: поняття, складові та роль у процесі міжкультурної адаптації. Взаємозв'язок культурної ідентичності та здатності до ефективної взаємодії з представниками інших культур.

Стратегії подолання культурного шоку та ефективної адаптації до нових культурних умов. Розвиток міжкультурної чутливості, гнучкості та толерантності як ключових компонентів міжкультурної компетентності.

Практичне значення вивчення культурної адаптації, культурного шоку та культурної ідентичності для професійної діяльності у сфері перекладу, викладання іноземних мов, міжнародного спілкування та міжкультурної взаємодії.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма					
		усього	у тому числі				
Л	С/Пр.		лаб	інд	СРС		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Intercultural communication as a science, its formation and development / Міжкультурна комунікація як наука, її становлення і розвиток	10	2	2			6
2.	Main types of culture. The influence of culture on communicative behavior. Standards of communicative behavior of representatives of different cultures / Основні типи культур. Вплив культури на комунікативну поведінку. Стандарти комунікативної поведінки представників різних культур.	10	2	2			6
3.	Main categories of intercultural communication. Cultural universals and cultural specificity / Основні категорії міжкультурної комунікації. Культурні універсалиї та культурна специфіка.	10	2	2			6
4.	Communicative aspect of intercultural communication. The essence of verbal communication / Комунікативний аспект міжкультурної комунікації. Сутність вербальної комунікації	10	2	2			6
5.	The essence of non-verbal communication. Cross-cultural differences in non-verbal communication codes / Сутність невербальної комунікації. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації	10	2	2			6
6.	Communication barriers. Concept of stereotype, types of stereotypes, their characteristics / Бар'єри спілкування. Поняття стереотипу, види стереотипів, їх характеристики.	10	2	2			6
7.	The problem of perception in intercultural communication. Examples of cultural differences / Проблема сприйняття в міжкультурній комунікації. Приклади культурних відмінностей.	10	2	2			6
8.	Acculturation as a process of mastering a foreign culture. Basic	10	2	2			6

	forms (strategies) of acculturation / Акультурація як процес освоєння чужої культури. Основні форми (стратегії) акультурації.					
9.	Cultural adaptation. Culture shock. M. Bennett's model of assimilation of "foreign" culture. Cultural identity / Культурна адаптація. Культурний шок. Модель засвоєння «чужої» культури М. Беннета. Культурна ідентичність.	10	2	2		6
Усього годин		90	18	18		54

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, практичні заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів дисципліни.

4.2.3. Плани практичних занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалах з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми дисципліни та індивідуальні завдання. Обсяг самостійної роботи визначається навчальним планом і становить 54 години. Під час роботи студенти використовують підручники, посібники, лінгвокраїнознавчі словники та наукові лінгвокраїнознавчі джерела.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. У процесі вивчення навчальної дисципліни студенти виконують індивідуальні завдання у вигляді індивідуальних розрахункових завдань.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Типи навчальних лекцій:

- традиційні (зміст матеріалу дається в готовому для запам'ятовування вигляді);
- проблемні (аналізується певна наукова або практична проблема);
- розмовні (ґрунтується на переплетенні розмовних фрагментів лекції з відповідями слухачів або виконанням ними певних теоретичних чи практичних завдань).

Під час лекційних занять застосовуються також слайдові презентації.

На *семінарських* заняттях застосовуються різноманітні методи та прийоми навчання, а саме:

- традиційний усний виклад змісту теми;
- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань та кейсів;
- аналіз автентичних текстів (робота з газетними статтями, блогами, піснями дозволяє розвивати мовну компетенцію та критичне мислення);
- практичні вправи, творчі індивідуальні та групові завдання,
- активні та інтерактивні методи навчання:
- лінгвокраїнознавчі вікторини та ігри;

- перегляд та обговорення англомовних фільмів та серіалів;
- дискусії та дебати на актуальні теми, пов'язані з англомовними країнами.
- рольові ігри.
- створення презентацій та проєктів;
- написання есе на запропоновану тему;
- проєктне навчання: студенти можуть працювати над проєктами, які вимагають досліджень, аналізу та представлення результатів;
- використання інтернет-ресурсів, відео- та аудіоматеріалів для збагачення процесу навчання та роботи з текстами;
- асоціативні та візуальні засоби: використання майнд-меп, схем, картинок для систематизації та уявлення інформації.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у таких формах:

- усне або електронне опитування (використання платформ (Kahoot, Mentimeter, Google Forms) для індивідуальної або командної перевірки знань);
- експрес-опитування: швидка перевірка рівня знань та розуміння матеріалу;
- групові або командні завдання: робота над кейсами та проблемними ситуаціями; оцінюється результат, участь у дискусії та аргументація рішень;
- міні-дослідження: підготовка коротких доповідей або досліджень на тему культури, традицій та літератури англомовних країн (контроль за логікою викладу, глибиною аналізу та якістю джерел);
- презентації та мультимедійні проєкти (оцінюється зміст, наочність та усний виступ);
- есе та творчі письмові завдання (написання аналітичних або рефлексивних робіт дає можливість перевірити вміння структурувати думку англійською мовою та критичне мислення);
- дебати та рольові ігри (оцінюється аргументація, знання фактів та активність у дискусії);
- лінгвокраїнознавчі вікторини та ігри (інтерактивні завдання, кросворди, конкурси; сприяють перевірці знань у легкій, ігровій формі);
- захист проєктів (презентація та обґрунтування дослідницьких або творчих робіт студентів).

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку.

Структура залікового білету включає тестові завдання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

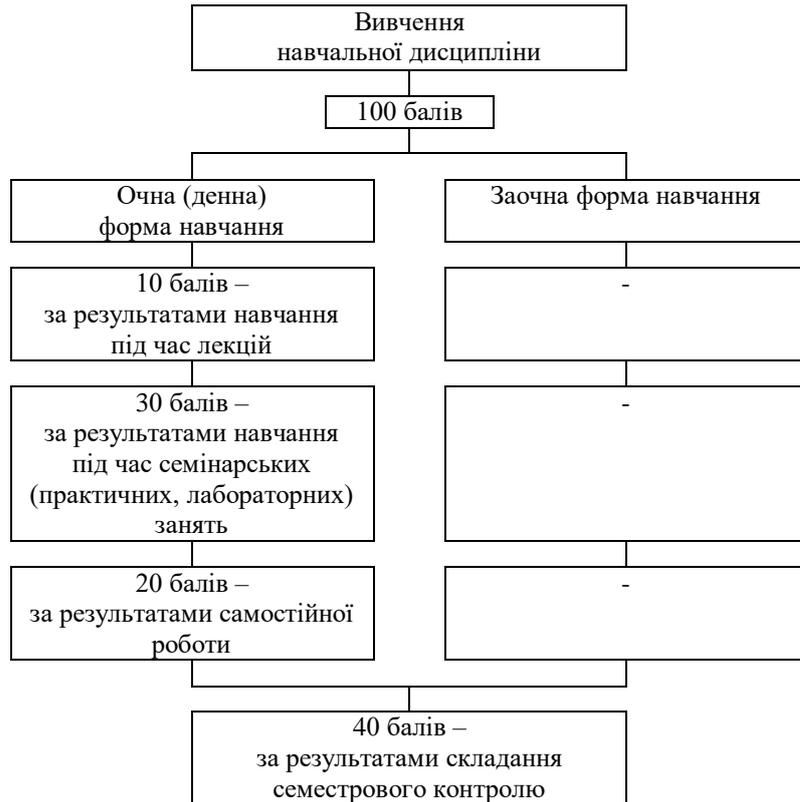


Рис. 6.1. Схема нарахування балів студентам за результатами навчання

6.2. Обсяг балів, здобутих студентами під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

- 1.Блашків О.В. Теорія комунікацій: навчально- методичний посібник Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 107 с.
- 2.Виноградова О.В., Євтушенко Н.О. Групова динаміка та комунікація: методичні вказівки. Київ, 2020. 223 с.
- 3.Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація. К.: Академія, 2012. 288 с.
- 4.Попович М.М. Основи міжкультурної комунікації: навч. посібник. Чернівець. нац. ун-т, 2012. 160 с.
- 5.Чудовська І. Соціологія масових комунікацій: навч.посіб., Київ, 2021.
- 6.Сизоненко Н. Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика : колективна монографія / за наук. редакцією Н. Сизоненко. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 256 с.

7.2. Допоміжні джерела

- 1.Дрешпак В. М. Комунікації в публічному управлінні :навч. посіб. Донецьк: ДРІДУ НАДУ, 2015. 168 с
- 2.Костенко Д.В. Міжкультурна комунікація в сучасному світі // Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка: збірник наукових праць №30, 2018. С. 80-83.
- 3.Кучеренко І. А. Основи мовної комунікації : навчальний посібник; МОН України, Уманський держ. пед. у-тет імені Павла Тичини. Умань : Візаві, 2018. 270 с.
- 4.Марченко О.В. Комунікативна культура: навч. посіб. Дніпропетровськ:» Інновація», 2015. 200 с.
- 5.Рембач О.О. Стереотипи в міжкультурній комунікації: лінгвістичний, культурологічний та лінгвокраїнознавчий аспекти аналізу (на матеріалі англомовних країн) (у

співавторстві із Шевчук Олександром) // Період трансформаційних процесів в світовій науці: задачі та виклики: збірник наукових праць з матеріалами VI Міжнародної наукової конференції, м. Полтава, 28 листопада, 2025 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп, 2025. С. 558-567.

6. Основи міжкультурної комунікації [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до практичних завдань для студентів спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" першого (бакалаврського) рівня / уклад. Л. А. Євдокімова-Лисогор. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 29 с

7. Соломенна Т.В. Міжкультурна комунікація в Європейському Союзі: Методичні рекомендації. [Текст] / Т.В. Соломенна. Чернігів : Вид-во НУ «ЧК» ім. Т.Г. Шевченка, 2020. 36 с.

8. Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасного ВНЗ [Електронний ресурс]: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ (21 березня 2017 р.). Київ: КНЕУ, 2017. 415 с.

7.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Світ соціальних комунікацій: науковий журнал. – Київський міжнародний університет: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.kyvu.edu.ua/svit-soc-comunicaciy.html>

2. British Council. Intercultural Skills. – Режим доступу: <https://www.britishcouncil.org/education/skills-employability/intercultural-skills>

3. Cultural Atlas. – Режим доступу: <https://culturalatlas.sbs.com.au>

4. Intercultural Communication Institute. – Режим доступу: <https://www.intercultural.org>

5. UNESCO. Culture and Intercultural Dialogue. – Режим доступу: <https://www.unesco.org/en/culture>

6. BBC Culture. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/culture>

7. Ethnologue: Languages of the World. – Режим доступу: <https://www.ethnologue.com>